

Література:

1. Siemens G. Connectivism: A Learning Theory for the Digital Age. *International Journal of Instructional Technology and Distance Learning*. 2005. Vol. 2. No. 1. P. 3–10.
2. Гвозд'ї С.П. Педагогічна майстерність сучасного викладача: сертифікатна програма ОНУ імені І.І. Мечникова. 2024. URL: https://onu.edu.ua/uk/sertyfikatni-prohramy/kataloh-sertyfikatnykh-prohram/5942-pedagogichna-majsternist-suchasnogo-vikladacha_
3. Rubric Gallery. URL: <https://www.rcampus.com/rubricshellc.cfm?mode=gallery&sms=publicrub>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-619-8-40>

КРЕАТИВНІСТЬ ВИКЛАДАЧА У ВПРОВАДЖЕННІ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИКЛАДАННІ ПСИХОЛОГІЇ

Гудімова Алісар Халедівна

*доктор філософії з психології, доцент кафедри соціальної психології,
Одеський національний університет імені І.І. Мечникова
м. Одеса, Україна*

У сучасних умовах в еру штучного інтелекту, кліпового мислення, страху щось пропустити перед викладачами закладів вищої освіти постає завдання не лише надати знання, але й зацікавити здобувачів та озброїти їх актуальними професійними навичками. У зв'язку з постійним інформаційним шумом є необхідність впроваджувати такі технології навчання, які будуть особистісно-орієнтованими, ощадливими та коопераційними. Перехід на онлайн навчання деякою мірою дистанціює учасників освітнього процесу, збіднюючи комунікативні навички віч-на-віч. Для конкурентоспроможності майбутніх фахівців Soft-skills є надзвичайно важливими, особливо для психологів. Перед викладачами психологічних дисциплін постає необхідність адаптувати наявні форми та методи навчання, впроваджуючи інноваційні технології для кращого оволодіння здобувачами навчальної програми.

Креативність визначається як фундаментальна компетенція сучасної освіти, що вимагає від викладачів переходу від шаблонних методик до інноваційних практик, спрямованих на розвиток критичного мислення та когнітивних здібностей студентів [1]. Ефективність такого

підходу зумовлюється готовністю викладача до інтеграції власного досвіду, активного залучення студентів та прийняття професійних ризиків, що є ключовими передумовами формування креативного та адаптивного освітнього середовища [2]. Більшість досліджень у сфері педагогіки та психології акцентують, що сучасний викладач має поставати не ретранслятором знань, а як креативний ментор та адаптивний новатор, який здатен перетворити освітній процес на спільний творчий пошук у партнерстві зі здобувачем [6].

Сучасна освітня парадигма потребує системної інтеграції цифрових інструментів та актуалізації креативного потенціалу суб'єктів навчання [3].

Впровадження моделі змішаного навчання виступає дієвим механізмом гармонізації традиційних психолого-педагогічних підходів із цифровими технологіями, що забезпечує умови для активізації пізнавальної активності та креативності студентів. Такий підхід дозволяє викладачеві гнучко поєднувати очну взаємодію з інноваційними онлайн-інструментами, створюючи психологічно сприятливе середовище для формування професійних компетенцій у сучасному освітньому просторі. Важливим аспектом є створення безпечного навчального середовища, оскільки лише в атмосфері довіри здобувачі готові до інтелектуального ризику та відкритого самовираження. Адже ефективне засвоєння психологічних знань неможливе без відчуття суб'єктивного благополуччя учасників освітнього процесу. Безпека середовища в межах семінарського заняття забезпечується через впровадження правил етичної комунікації, де кожна думка має цінність, а помилка розглядається як необхідний етап пізнання, а також через постійний зворотний зв'язок від викладача. Крім того, використання таких платформ як Padlet або Mentimeter дозволяє здобувачам висловлювати складні або суперечливі гіпотези анонімно, що мінімізує страх соціального оцінювання.

Креативний підхід викладача виявляється у здатності відмовитися від шаблонних семінарів-опитувань на користь проектування динамічних освітніх ситуацій. Розробка авторських кейсів відповідно до тематики дисципліни, імпровізація в межах дискусій та гнучке використання цифрового інструментарію створюють простір, де інноваційність є необхідною умовою ефективної взаємодії в системі «викладач – здобувач».

Педагогічна психологія за своєю природою є діалогічною дисципліною, тому розвиток комунікативних навичок майбутніх фахівців відбувається через залучення до активних форм групової роботи. В рамках даної дисципліни доцільним є використання: методу кейс-стаді, колаборативних проектів та цифрової кооперації.

Метод кейс-стаді є універсальною технологією, яка готує фахівця до реальних викликів професійного середовища, розвиваючи одночасно інтелектуальні здібності та соціальні навички [5, с. 67–68]. Аналіз реальних чи гіпотетичних психолого-педагогічних ситуацій дозволяє здобувачам інтегрувати теоретичні знання (про вікові кризи, мотивацію, динаміку груп) для розв'язання практичних завдань. Виступи перед аудиторією з подальшою дискусією стимулює критичне мислення та здатність до аргументації власної позиції.

Метод проєктів є однією з найбільш цілісних освітніх технологій, оскільки є не просто способом засвоєння інформації, а інструментом соціалізації та особистісного розвитку [5, с. 114]. Залучення здобувачів до командної розробки психологічних стратегій (наприклад, плану подолання конфлікту в класі) формує навички розподілу ролей, лідерства та досягнення консенсусу. Вивчаючи такі теми на кшталт «Психологічно сприятливе навчальне середовище», «Мотивація навчання», «Психолого-педагогічні конфлікти» тощо здобувачі не просто читають про них, а спостерігають ці процеси всередині своєї мікрогрупи. Проєкт стає базою для рефлексії, адже здобувачі аналізують власну поведінку та реакції партнерів з позиції психолога. Важливим аспектом є і те, що робота в групі вимагає від майбутнього психолога вмінь: співпереживати та слухати, надавати конструктивний зворотний зв'язок, а також використовувати методи фасилітації для досягнення спільного результату. В рамках педагогічної психології груповий проєкт – це не лише спосіб вивчити тему, а і спосіб навчитися бути професіоналом, який розуміє психологію взаємодії та може ефективно нею керувати.

Дані методи навчання можуть використовуватися як окремо, так і в комбінації при відповідному формулюванні завдання. Поєднання кейс-методу та проєктної діяльності створює унікальний освітній простір, в якому здобувач стає активним суб'єктом, здатним до самостійного осягнення нового, конструктивної співпраці та розв'язання професійних завдань.

Доповнення аудиторної роботи використанням онлайн середовищ для спільної роботи (Google Workspace, Miro) забезпечує безперервність взаємодії та дозволяє візуалізувати колективний інтелектуальний продукт.

Поєднання групової роботи та наочності надає можливість моментального зворотного зв'язку, що дозволяє викладачу побачити, наскільки якісно засвоєно здобувачами матеріал або що потрібно удосконалити.

Оцінювання на семінарських заняттях з педагогічної психології – це не просто виставлення балів, а критично важливий інструмент

формування професійних компетенцій майбутнього психолога. Ключове значення належить формувальному оцінюванню, яке забезпечує безперервний зворотний зв'язок безпосередньо в процесі пізнання, трансформуючи помилки на ресурс для розвитку. Для ефективної імплементації цього підходу викладач повинен володіти глибокою теоретичною базою – від когнітивної психології до методик стимулювання метапізнання. У системі «викладач – здобувач» формувальне оцінювання виконує роль навігатора, який допомагає здобувачу стати активним суб'єктом власного навчання, підвищує мотивацію та забезпечує індивідуалізацію освітньої траєкторії [4]. Перевагаю формувального оцінювання постає мінімізація когнітивної тривожності здобувачів та фокус їхньої уваги на стратегіях подолання прогалин у знаннях, а не на констатації фінального результату.

Таким чином, можна констатувати, що ефективність викладання психології, зокрема педагогічної, нині залежить від здатності викладача інтегрувати рольову модель «креативного ментора» в освітній простір. Перехід від традиційної трансляції знань до фасилітації через кейс-методи та кооперацію дозволяє подолати комунікативні дефіцити онлайн-навчання та активізувати прихований потенціал здобувачів освіти. Важливим фактором успішності взаємодії у системі «викладач – здобувач» є трансформація семінарського заняття на психологічно безпечний простір, де формувальне оцінювання виступає не механізмом селекції, а інструментом навігації. Названий підхід оцінювання створює умови для розвитку професійної ідентичності майбутнього психолога, де помилка визнається частиною досвіду та точкою професійного зростання, а технологічна інноваційність поєднується з етичною комунікацією.

Отже, креативний підхід викладача стає запорукою формування фахівця, здатного не лише оперувати теоріями, а й гнучко діяти в умовах невизначеності.

Література:

1. European Union. Council Recommendation of 22 May 2018 on Key Competences for Lifelong Learning. *Official Journal of the European Union*. 2018. C189. P. 1–13.
2. van den Berg E., Baas M., & Admiraal W. The connective teacher: Network learning for a sustainable profession. Proceedings of the Conference: 6th Voives-Conference “*European Teachers Network: Get Connected*”. Milano, Italy. 2019. P. 23–25.
3. Vičič Krabonja M., Kustec S., Skrbinjek V., Aberšek B., Flogie A. Innovative professional learning communities and sustainable education

practices through digital transformation. *Sustainability*. 2024. № 16. P. 6250.

4. Андрійчук О. Формувальне оцінювання як інструмент вимірювання якості освітнього процесу: від теорії до практики. *Молодь і ринок*. 2023. № 5/213. С. 149–154.

5. Волкова Н. П. Інтерактивні технології навчання у вищій школі : навчально-методичний посібник. Дніпро : Університет імені Альфреда Нобеля, 2018. 360 с.

6. Кучер В., Рожнова Т. Застосування інновацій у процесі організації освітнього процесу здобувачів вищої освіти в умовах магистратури. *Український педагогічний журнал*. 2023. № 3. С. 155–162.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-619-8-41>

ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ЧИННИК ПОСТТРАВМАТИЧНОГО ЗРОСТАННЯ МОЛОДІ: РЕСУРС SOFT SKILLS У СУЧАСНІЙ ОСВІТІ

Дерев'янюк Світлана Петрівна

кандидат психологічних наук, доцент,

доцент кафедри загальної, вікової та соціальної психології,

Національний університет

«Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка

м. Чернігів, Україна

Повномасштабна війна в Україні спричинила безпрецедентний рівень травматизації населення. Згідно з міжнародними дослідженнями, українці демонструють найнижчий рівень психологічної резильєнтності та найвищі показники стресу, тривоги та депресії порівняно з іншими країнами [4]. Поширеність ПТСР в Україні сягає 11,5%, а комплексного ПТСР – 12,5% [4, с. 5]. Водночас, згідно з дослідженням О. В. Баніт, навіть серед тих українців, у кого відбувається посттравматичне зростання (ПТЗ), найнижчі показники спостерігаються за шкалами «ставлення до інших» та «емоційна експресія» [1, с. 107–108]. Це вказує на критичний дефіцит саме тих soft skills, які є необхідними для трансформації травматичного досвіду в ресурс зростання.